

دولت از منظر حکمت متعالیه (مجموعه مقالات)

به اهتمام شریف لک‌زایی

ناشر

پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

وابسته به دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم

تهیه

پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی

سرپرستار

محمدباقر انصاری

لیتوگرافی، چاپ و صحافی

چاپخانه مؤسسه بوستان کتاب

چاپ اول: بهار ۱۴۰۳

شمارگان: ۳۵۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۵-۹۲۵-۷

عنوان: ۷۶۶؛ مسلسل: ۱۱۶۷

نشانی

قم: خیابان معلم، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، نشر

پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

تلفن و دورنگار: ۰۲۵-۳۷۸۳۲۸۳۳

ص.ب: ۳۷۱۸۵/۳۶۸۸

کدپستی: ۳۷۱۵۶۱۶۵۹۱

مراکز پخش

۱. قم، میدان شهدا، تلفن و دورنگار ۰۲۵-۳۷۸۳۲۸۳۴

۲. تهران، خیابان انقلاب، روبروی در دانشگاه تهران،

پاساژ فروزنده، طبقه همکف، واحد ۳۱۲، تلفن:

۰۲۱-۶۶۹۵۱۵۳۴

وب‌گاه: www.pub.isca.ac.ir

رایانامه: nashr@isca.ac.ir

فروشگاه مجازی نشر: www.shop.isca.ac.ir

فروشگاه نشر دیجیتال: www.pajoohaan.ir

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

سخنی با خواننده ۱۷

بخش اول: دولت در فلسفه سیاسی اسلامی

دولت از دیدگاه فلسفه سیاسی علامه طباطبایی ۲۵
احمدرضا یزدانی مقدم

چکیده ۲۵

مقدمه ۲۶

۱. بخش اول: دولت و نظریه دولت ۲۸

۱-۱. دانش واژه‌های «دولت» و «حکومت» و نسبت آنها با یکدیگر ۲۸

۱-۱-۱. دولت ۲۸

۱-۱-۲. حکومت ۲۹

۱-۱-۳. تفاوت دو مفهوم دولت و حکومت ۲۹

۱-۲. ویژگی‌های دولت ۳۰

۱-۳. سه دیدگاه در تحلیل دولت ۳۲

۱-۴. نظریه‌های دولت ۳۲

۲. بخش دوم: نظریه دولت در فلسفه سیاسی علامه طباطبایی..... ۳۵
- ۲-۱. منشأ و ماهیت دولت..... ۳۶
- ۲-۲. غایت دولت..... ۴۰
- ۲-۳. حدود آزادی فرد و اقتدار دولت..... ۴۱
- ۲-۴. منبع مشروعیت قدرت سیاسی..... ۴۵
- ۲-۵. دولت و مصلحت..... ۴۷
- ۲-۶. دولت و عدالت..... ۴۷
- ۲-۷. چگونگی تصمیم‌گیری و اداره دولت..... ۴۹
- نتیجه..... ۵۱
- کتابنامه..... ۵۴
- سیاست متعالیه نقطه التقای پارسیا و آرمان رهایی..... ۵۷
ولی محمد احمدوند - بهرام دلیر
- چکیده..... ۵۷
- مقدمه..... ۵۹
۱. چارچوب نظری..... ۶۱
۲. صدرا و بیان حقیقت..... ۶۲
۳. ملاصدرا و نقد عوامل مخدوش‌کننده خرد دینی..... ۶۹
- ۳-۱. ملاصدرا و آرمان رهایی..... ۶۹
- ۳-۲. موارد نقد گفتمان..... ۷۰
- ۳-۲-۱. بیماری عالمان..... ۷۰
- ۳-۲-۲. تقدم‌نداشتن معرفت بر مجاهدات عرفانی..... ۷۲
- ۳-۲-۳. تظاهر به وقوف بر اسرار الهی..... ۷۲

فهرست مطالب ۷

- ۷۳..... ۴-۲-۳. سماع شهوانی.....
- ۷۴..... ۳-۳. شاخصه‌های متعالی گفتمان عرفان بنیان.....
- ۷۴..... ۱-۳-۳. مستور بودن اولیای الهی.....
- ۷۵..... ۲-۳-۳. مسئولیت اجتماعی اهل الله.....
- ۷۶..... ۳-۳-۳. مرگ دوستی و تنهاجویی.....
- ۷۷..... ۴-۳-۳. سرشت پاک.....
- ۷۹..... نتیجه.....
- ۸۰..... کتابنامه.....
- ۸۳..... بی‌طرفی دولت در فلسفه سیاسی اسلامی.....
نجمه کیخا
- ۸۳..... چکیده.....
- ۸۵..... مقدمه.....
- ۸۷..... ۱. بی‌طرفی در فلسفه سیاسی غرب.....
- ۸۷..... ۱-۱. مفهوم بی‌طرفی.....
- ۹۰..... ۱-۲. مفهوم خیر.....
- ۹۱..... ۱-۳. خودتعیین‌گری.....
- ۹۲..... ۱-۴. توجه به بعد سیاسی به جای ابعاد اخلاقی.....
- ۹۳..... ۱-۵. تقدم حق.....
- ۹۴..... ۱-۶. امکان بی‌طرفی.....
- ۹۵..... ۲. بی‌طرفی در فلسفه سیاسی اسلامی.....
- ۹۷..... ۱-۲. الگوی هماهنگی.....
- ۹۸..... ۲-۲. خودمختاری، خودرها و خودتعیین‌گری در فلسفه سیاسی اسلامی.....

- ۱۰۱..... ۲-۳. عقلانیت و استدلال در فهم دین.....
- ۱۰۲..... ۲-۴. دین ابزاری برای خیررسانی به انسان.....
- ۱۰۵..... ۲-۵. انگیزه.....
- ۱۰۷..... ۲-۶. جامعه.....
- ۱۱۰..... نتیجه.....
- ۱۱۳..... کتابنامه.....

بخش دوم: دولت مطلوب در حکمت سیاسی متعالیه

- ۱۱۷..... حکمت دولت متعالی.....
علیرضا صدرا
- ۱۱۷..... چکیده.....
- ۱۱۸..... پیش درآمد: چهارچوب نظری.....
- ۱۲۰..... ۱. درآمد.....
- ۱۲۱..... ۱-۱. چرایی و خاستگاه مدنی دولت.....
- ۱۲۵..... ۱-۲. جایگاه و چیستی دولت.....
- ۱۲۵..... ۱-۲-۱. قانونگذاری مدنی شایسته.....
- ۱۲۷..... ۱-۲-۲. سازماندهی مدنی شایسته.....
- ۱۳۱..... ۱-۳. چگونگی و نقش دولت.....
- ۱۳۱..... ۱-۳-۱. جامعه‌سازی کامل مدنی.....
- ۱۳۲..... ۱-۳-۲. نظام‌سازی کارآمد مدنی.....
- ۱۳۳..... ۱-۳-۳. دولت‌سازی کارآمدی.....
- ۱۴۰..... ۲. برآمد.....

فهرست مطالب ۹

- ۱-۲. جمع‌بندی ۱۴۰
- ۲-۲. نتیجه ۱۴۱
- ۲-۳. راهبرد جدید ۱۴۱
- کتابنامه ۱۴۲
- کارویژه‌های دولت در دستگاه فلسفی صدرالمتألهین ۱۴۳
مرتضی یوسفی راد
- چکیده ۱۴۳
- مقدمه: فضای اندیشه‌ورزی ملاصدرا ۱۴۵
۱. بنیان‌های نظری دستگاه فلسفی ملاصدرا ۱۴۵
۲. رویکردهای نظری دستگاه فلسفی ملاصدرا ۱۵۱
۳. کارویژه‌های دولت مطلوب ملاصدرا ۱۵۳
- ۳-۱. نظم و امنیت ۱۵۵
- ۳-۲. سلوک شریعت‌محور ۱۵۹
- ۳-۳. سعادت ولایت‌محور ۱۶۱
- نتیجه ۱۶۲
- کتابنامه ۱۶۴
- ضرورت دولت متعالی در آثار ملاصدرا و امام خمینی ۱۶۷
شریف لکزایی
- چکیده ۱۶۷
- مقدمه ۱۶۸
۱. صدرالمتألهین شیرازی ۱۷۰
۲. امام خمینی ۱۷۵

۱۸۲	۳. مقایسه: وجوه تمایز و اشتراک
۱۸۵	نتیجه
۱۸۹	کتابنامه
۱۹۰	بایسته‌های دولت متعالی بر اساس تفسیر انسان متعالی ملاصدرا..... آزاده نظامی - حبیب‌الله دانش شهرکی
۱۹۰	چکیده
۱۹۲	مقدمه
۱۹۳	۱. مبانی انسان متعالی ملاصدرا
۱۹۹	۲. مهم‌ترین شاخصه‌های انسان متعالی
۲۰۲	۳. بایسته‌های دولت متعالی بر اساس تفسیر انسان متعالی
۲۰۸	نتیجه
۲۱۰	کتابنامه
۲۱۲	عدالت در حکمت متعالیه..... بهرام دلیر
۲۱۲	چکیده
۲۱۴	مقدمه
۲۱۶	۱. معنای عدالت
۲۲۰	۲. عدالت تکوینی و عدالت تشریحی
۲۲۳	۳. عدالت در اخلاق
۲۲۷	۴. عدالت در سیاست
۲۳۰	۴-۱. تعلق به العدل
۲۳۰	۴-۲. تحقق به العدل

۲۳۱ ۴-۳. تخلق به العدل.
۲۳۵ نتیجه.
۲۳۷ کتابنامه.
۲۳۹ قدرت متعالی در حکمت سیاسی متعالیه با تأکید بر اندیشه امام خمینی رضا لکزایی
۲۳۹ چکیده.
۲۴۱ مقدمه.
۲۵۱ ۱. مبانی قدرت و تاثیر آن در منابع قدرت.
۲۵۱ ۱-۱. مبنای معرفت شناختی قدرت.
۲۵۲ ۱-۲. مبنای ارزش شناختی.
۲۵۳ ۱-۳. مبنای انسان شناختی.
۲۵۶ ۲. کارگزاران قدرت.
۲۵۹ ۲-۱. کارگزار قدرت متعالی.
۲۶۰ ۲-۲. کارگزاران قدرت متدانی.
۲۶۰ ۲-۲-۱. کارگزاران یکساحتی قدرت متدانی.
۲۶۲ ۲-۲-۲. کارگزاران دوساحتی قدرت متدانی.
۲۶۴ ۲-۲-۳. کارگزاران سه ساحتی قدرت متدانی.
۲۶۸ ۳. غایات قدرت.
۲۶۸ ۳-۱. غایت قدرت متعالی.
۲۷۲ ۳-۲. غایات قدرت متدانی.
۲۷۲ ۳-۲-۱. غایات تک بعدی قدرت متدانی.
۲۷۳ ۳-۲-۲. غایات دوبعدی قدرت متدانی.

- ۲۷۷..... ۳-۲-۳. غایات سه‌بعدی قدرت متدانی.....
- ۲۷۸..... نتیجه.....
- ۲۸۲..... کتابنامه.....

بخش سوم: تجربه حکمرانی در جمهوری اسلامی

وجه انضمامی حکمت سیاسی متعالی در تجربه حکمرانی جمهوری اسلامی ایران..... ۲۸۹
محمدعلی فتح‌اللهی

- ۲۸۹..... چکیده.....
- ۲۹۰..... مقدمه.....
- ۲۹۱..... ۱. تعلق شریعت به عالم خیال.....
- ۲۹۶..... ۲. ولایت یافتن فقه و شریعت.....
- ۳۰۳..... ۳. ولایت فقیه و مردم‌سالاری دینی.....
- ۳۰۸..... ۴. تجربه جمهوری اسلامی.....
- ۳۱۱..... کتابنامه.....

کارآمدی دولت و دولت کارآمد تأملی از منظر فلسفه سیاسی ملاصدرا..... ۳۱۲
محسن جبارنژاد

- ۳۱۲..... چکیده.....
- ۳۱۴..... مقدمه.....
- ۳۱۴..... ۱. مفهوم‌شناسی کارآمدی.....
- ۳۱۷..... ۲. کارآمدی انسان، شرط کارآمدی دولت.....
- ۳۲۰..... ۳. «نقد اجتماعی» به مثابه بنیاد کارآمدی؛ خوانشی نو از حکمت متعالیه.....
- ۳۲۳..... ۴. صدرا و سه اصل کارآمدی.....

۳۳۰	۵. قدرت، مردم و کارآمدی دولت در تلقی صدرایی
۳۳۲	نتیجه
۳۳۵	کتابنامه
۳۳۶	تبیین نقش دولت متعالیه در تأمین امنیت با تأکید بر توانمندسازی جامعه
	نجف لکزایی - کاظم محدثی
۳۳۶	چکیده
۳۳۸	مقدمه
۳۳۸	۱. ضرورت و اهمیت تحقیق
۳۴۱	۲. مفاهیم تحقیق
۳۴۱	۱-۲. دولت متعالیه
۳۴۱	۲-۲. توانمندسازی
۳۴۳	۲-۳. امنیت
۳۴۴	۲-۴. الگوی دوسویه همسنگ یا مخاطب محور
۳۴۵	۳. ماهیت و خاستگاه دولت در حکمت متعالیه
۳۴۶	۴. عرصه‌های توانمندسازی از دیدگاه سیاست متعالیه
۳۴۸	۵. ابعاد توانمندسازی در حکمت متعالیه
۳۴۹	۱-۵. احساس شایستگی
۳۵۰	۲-۵. احساس داشتن حق انتخاب
۳۵۱	۳-۵. احساس مؤثر بودن
۳۵۲	۴-۵. احساس معنادار بودن
۳۵۴	۵-۵. احساس داشتن اعتماد به دیگران

نتیجه.....	۳۵۵
کتابنامه.....	۳۵۷
تجربه سیاست متعالیه در جمهوری اسلامی ایران (مطالعه موردی: دولت‌های سازندگی، اصلاحات و عدالتخواه).....	
سازندگی، اصلاحات و عدالتخواه).....	۳۵۹
رضا عیسی‌نیا	
چکیده.....	۳۵۹
مقدمه.....	۳۶۱
۱. چیستی سیاست متعالیه یا ایضاح مفهومی.....	۳۶۴
۱-۱. تلازم ماهیتی اسلام با حکومت.....	۳۶۵
۱-۲. منضم‌بودن امر دینی در امر سیاسی.....	۳۶۵
۱-۳. تدوین، نظارت و اجرای سیاستگذاری‌ها با ملاحظه ابزارهای تحصیل سعادت.....	۳۶۵
۱-۴. سیاستی که برای تعالی انسان آمده است، نه صرفاً برای تنظیم زندگی او.....	۳۶۷
۱-۵. تقدم مصلحت جامعه بر مصلحت فرد.....	۳۶۸
۱-۶. تربیت مفهوم کلیدی و فتح الفتوح این سیاست است.....	۳۶۸
۱-۷. تلازم امنیت و عدالت موجب صیانت از دولت کارآمد.....	۳۷۰
۱-۸. حفظ دین، کارویژه اساسی دولت و مردم.....	۳۷۲
۱-۹. تلاش برای ظهور و بروز ایمان و عمل صالح توأمانی فرد و جامعه.....	۳۷۳
۲. دولت سازندگی و تجربه سیاست متعالیه.....	۳۷۴
۳. دولت اصلاحات و تجربه سیاست متعالیه.....	۳۸۲
۴. دولت عدالت‌خواه و تجربه سیاست متعالیه.....	۳۸۷
نتیجه.....	۳۹۳

کتابنامه ۳۹۶

نمایه‌ها

آیات ۴۰۳

روایات ۴۰۸

موضوعات ۴۰۹

اعلام و مشاهیر ۴۴۵

مکان‌ها ۴۴۹

تنالگان ۴۵۰

کتاب‌ها و مقالات ۴۵۱

سخنی با خواننده

پژوهش در حوزه اندیشه سیاسی از منظر دینی در راستای شناخت مبانی، سرشت و ساختار آن در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی ضرورتی انکارناپذیر یافته است. ژرف‌نگری در مبانی دینی مشتمل بر عقل و آموزه‌های وحیانی و عرف جامعه اسلامی - ایرانی، شرطی اساسی در پویایی پژوهش‌ها برای دستیابی به الگوی مطلوب حکومت اسلامی در دوره جدید است؛ از این‌رو شناخت، بازخوانی، بازنگری و بومی‌سازی مسائل علم و اندیشه سیاسی، جایگاه ویژه‌ای در این پژوهش‌ها دارند.

بی‌گمان قصد اولیه انقلاب اسلامی هدفمندی و ارتقای کیفیت زندگی مؤمنان بر اساس نص اسلامی بود. لازمه تحقق این هدف، تربیت اندیشمندان فراوان و انجام تحقیقات به‌روز، کارآمد و معتبر علمی بود که در این راستا با راهنمایی استادان و همکاری طلبه‌های دانش‌آموخته علوم سیاسی، زمینه شکل‌گیری پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی در سال ۱۳۷۳ فراهم شد؛ تجربه نو و موفق این پژوهشگران در معرفی بخشی از میراث سیاسی عالمان شیعی و تألیف آثار مستقل درباره مسائل نوپیدای سیاسی، زمینه را برای گسترش فعالیت‌های این مرکز و ارتقای آن به پژوهشکده‌ای مستقل فراهم کرد.

این پژوهشکده در راستای ایفای رسالت خود، تولیدات پژوهشی فراوانی را به

جامعه علمی عرضه کرده است؛ از آن جمله می‌توان به تألیف، تصنیف و ترجمه ده‌ها کتاب در حوزه اندیشه سیاسی اسلام اشاره کرد. چشم‌انداز آینده این پژوهش‌کننده تبدیل شدن به مرجعی علمی در زمینه اندیشه سیاسی - دینی است تا بتواند با گردآوری مهم‌ترین تلاش‌ها و اندیشه‌ها به بسیاری از علاقه‌مندان این حوزه، خدمات علمی مؤثری عرضه کند.

هدف کتاب حاضر که مجموعه مقاله‌های کنگره حکمت سیاسی متعالیه است، این است که بخشی از بنیادهای بحث سیاست از منظر حکمت متعالیه را در زمینه دولت طرح کند تا مسیر برای نظریه‌پردازی در این زمینه هموار شود؛ به بیان دیگر این مجموعه در کنار مباحث دیگری که تا کنون در این زمینه منتشر شده یا قرار است منتشر شود، با هدف تبیین ظرفیت‌های فلسفه متعالیه برای ورود به حوزه حیات اجتماعی و سیاسی و معرفی توانمندی فلسفه سیاسی اسلامی طراحی شده و در سطوح و شیوه‌های متنوع علمی در حال انجام است. این مباحث بر آن است ابواب گسترده و اهمیت بحث و نتایج و پیامدهای آن را در موضوع محوری دانش سیاسی یعنی مسئله دولت طرح کند.

مباحث حاضر که مقاله‌های کنگره حکمت سیاسی متعالیه است، برای بهره‌مندی دانشجویان عزیز و طلبه‌های محترم علوم دینی به طور مستقل به دست چاپ سپرده شده است. امید که افزون بر جامعه دانشگاهی و حوزوی، علاقه‌مندان دیگر نیز از آن بهره‌مند شوند.

کنگره نخست با عنوان «سیاست متعالیه از منظر حکمت متعالیه» با محور امکان حکمت سیاسی متعالیه با اشراف و سخنرانی حضرت آیت‌الله جوادی آملی در سوم بهمن سال ۱۳۸۷ برگزار شد. این ایده امروزه تا حدود زیادی در مجامع علمی مطرح است و ادبیات تولیدشده نشان می‌دهد نظر نخبگان و علاقه‌مندان

حوزه فلسفه سیاسی و اندیشه سیاسی را به خود جلب کرده است. اقبال دانشجویان تحصیلات تکمیلی به انجام پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و رساله‌های دکتری در زمینه حکمت سیاسی متعالیه ضرورت استمرار این حرکت را به منظور تمهید نظریه‌های سیاسی بر مبنای حکمت سیاسی متعالیه یادآور می‌شود. با این وصف، رویکرد اصلی دومین کنگره، نظریه دولت است که در آن به بررسی و نقش حکمت سیاسی متعالیه در تولید نظریه مطلوب دولت، کارویژه‌های دولت، نقد و ارزیابی نظریه‌های رایج دولت، تجربه حکمرانی در جمهوری اسلامی ایران و... تأکید می‌شود. همچنین مسئله کارآمدی دولت و تأثیر حکمت سیاسی متعالیه در دانش سیاسی نیز مورد توجه است؛ از این رو ضمن تمهید نظریه دولت مطلوب با رویکرد حکمت سیاسی متعالیه، نظریه‌های رقیب نیز ارزیابی و بررسی خواهد شد. اهداف دیگر کنگره عبارت‌اند از: توانمندسازی مباحث فلسفه سیاسی اسلامی؛ توجه به کارآمدی مباحث فلسفه سیاسی اسلامی؛ تمهید نظریه‌های سیاسی بر اساس حکمت سیاسی متعالیه؛ نقد و بررسی ادبیات و نظریه‌های رایج در علوم سیاسی. امید اینکه دومین کنگره که به منظور اثرگذاری بیشتر بر حوزه دانش سیاسی و به صورت تخصصی برگزار می‌شود، گامی رو به جلو باشد. به منظور آشنایی، محورهای اصلی فراخوان مقاله کنگره از این قرارند:

۱. نقد و بررسی نظریه‌های دولت از منظر حکمت سیاسی متعالیه (دولت

اخلاقی، دولت مطلقه، دولت فلسفی، دولت فقهی، دولت عرفانی، دولت

مدرن، دولت ملی)؛

۲. کارویژه‌های دولت از منظر حکمت سیاسی متعالیه (آزادی، امنیت،

عدالت، قدرت، قانون، جنگ و صلح، محبت و دوستی، تعلیم و تربیت،

حقوق بشر، محیط زیست، پیشرفت، تمدن)؛

۳. نظریه دولت مطلوب از منظر حکمت سیاسی متعالیه: ظرفیت‌های حکمت سیاسی متعالیه برای ارائه دولت متعالیه (ماهیت دولت، کارویژه دولت، غایت دولت)؛

۴. تجربه حکمرانی در جمهوری اسلامی ایران از منظر حکمت سیاسی متعالی (مردم‌سالاری دینی، مشروعیت، استقلال)؛

۵. از فارابی تا فیلسوفان مسلمان معاصر: مقایسه نظریه‌های دولت از منظر مکاتب فلسفه سیاسی اسلامی (نظریه دولت با رویکرد فلسفه سیاسی مشاء، نظریه دولت با رویکرد فلسفه سیاسی اشراق، نظریه دولت با رویکرد فلسفه سیاسی متعالیه).

بر خود فرض می‌دانم از تمام استادان و پژوهشگرانی که در انجام این کنگره علمی همکاری کرده‌اند، به‌ویژه از استاد ارجمند حضرت آیت‌الله جوادی آملی - حفظه‌الله - سپاسگزاری کنم که ما را از فرمایش‌های خود بهره‌مند کرد و به شکوفایی حکمت سیاسی متعالیه مدد رساند؛ همچنین از حجت‌الاسلام و المسلمین دکتر نجف لک‌زایی (رئیس محترم پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی و رئیس کنگره)، اعضای محترم کمیته علمی همایش آقایان ابراهیم برزگر، احمدرضا یزدانی مقدم، مرحوم علیرضا صدرا، محمد پزشکی، محمدعلی فتح‌الهی، منصور شاه‌ولی، منصور میراحمدی، سیدمهدی امامی جمعه، رجبعلی اسفندیار، مرتضی یوسفی راد، مرحوم ابراهیم علی‌پور، محمد سوری، خانم نجمه کینخا، شریف لک‌زایی (دبیر محترم علمی همایش) و محمود فلاح (دبیر محترم اجرایی کنگره) همچنین از آقای پرویز کاظمی (همکار محترم اجرایی کنگره)، اعضای هیئت علمی و کارشناسان پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی و همکاران نشر پژوهشگاه تشکر می‌کنم و پیروزی و موفقیت همگان را از خداوند متعال خواستارم.

پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی در راستای ترویج علم و دانش، آثار خود را در اختیار جامعه علمی قرار می‌دهد و از انتقادات و پیشنهادهای علمی همه استادان، صاحب‌نظران و پژوهشگران محترم استقبال می‌کند. امیدواریم این فعالیت‌ها موجبات رشد و پویایی فرهنگ سیاسی - دینی و زمینه‌های گسترش اندیشه سیاسی اسلام را فراهم کند.

دکتر مختار شیخ‌حسینی

مدیر پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی